

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1881. Andra Kammaren. N:o 26.

Lördagen den 18 Mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 11 i denna månad.

§ 2.

Sedan Riksdagens båda Kamrar förehaft och godkänt de uti Stats-Utskottets Memorial N:is 23, 24, 25, 26 mom. a och 28 föreslagna voteringspropositioner rörande åtskilliga frågor, deri Kamrarne fattat stridiga beslut, och denna dag blifvit bestämd för omröstning öfver de olika besluten, så anställes nu dessa omröstningar, enligt nedan intagna voteringspropositioner, i följande ordning, nemligen:

Gemensamma omröstningar.

1:sta omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 23.)

Den, som vill, att Riksdagen bifaller Kongl. Maj:ts nådiga förslag att hvar och en af predikanterne vid straffängelserna å Långholmen, i Malmö, i Karlskrona, i Norrköping, å Norrmalm samt å Nya Varfvet må erhålla rätt till ett ålderstillägg af femhundra kronor efter fem års tjenstgöring i nämnda befattning och under i öfrigt enahanda bestämmelser, som vid riksdagen år 1874 blifvit fastställda med afseende å då beviljade ålderstillägg vid vissa befattningar å fängvårdens stat, samt att Riksdagen i anslaget till ålderstillägg för en del vid Fängvårdsstyrelsen och fängvården anställde embets- och tjänstemän beviljar förhöjning med 25,000 kronor, eller från 20,000 kronor till 45,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Gemensamma omröstningar.
(Forts.)

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts framställning om beviljande af ålderstillägg åt förbemälda predikanter icke vunnit Riksdagens bifall, hvarjemte Kongl. Maj:ts framställning om förhöjning i ofvanberörda förslagsanslag på det sätt bifallits, att samma anslag höjts från 20,000 kronor till 43,000 kronor.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknning och utföll omröstningen med 55 Ja och 137 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd hade utfallit med 104 Ja och 20 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	55 Ja och 137 Nej,
sammanräkningen visar	159 Ja och 157 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

2:dra omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 24.)

Den, som vill, att Riksdagen bifaller Kongl. Maj:ts framställning om anvisande till *Karlsborgs fästningsbyggnad* på extra stat för år 1883 af 150,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, är Kongl. Maj:ts berörda framställning på det sätt af Riksdagen bifallen, att till fortsättande af *Karlsborgs fästningsbyggnad* för år 1883 anvisats ett extra anslag af 100,000 kronor.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknning och utföll omröstningen med 42 Ja och 149 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 79 Ja och 45 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller.....	42 Ja och 149 Nej,
sammanräkningen visar	121 Ja och 194 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Gemensamma omröstningar.
(Forts.)

3:dje omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 25.)

Den, som vill,

a) att Riksdagen — med bifall dertill, att de enligt nådiga kungörelsen den 24 November 1876 fastställda grunder för pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar må tillämpas vid pensionering jemväl af personalen vid Lotsstyrelsen samt befälet och underbefälet vid lotsverket, under iakttagande dervid af de i Stats-Utskottets Utlåtande N:o 11 intagna närmare bestämmelser, äfvensom att ej mindre de fyllnadspensioner, till hvilka ifrågavarande löntagare blifva jemlikt berörda stadganden berättigade, än ock pensionerna till gemenskapen vid lotsverket skola för år 1883 och framgent bestridas af lots- och fyrmedlen — ville för sin del godkänna de vid nämnda utlåtande fogade stater för Lotsstyrelsen och lotsverket jemte de likaledes i samma utlåtande intagna vilkor för åtnjutande af de i staterna uppförda aflöningar; dock med det tillägg, att den embets- eller tjänstemännen medgifna semester får åtnjutas endast när sådant utan hinder för göromålets behöriga gång kan ske; och.

b) att för »Lotsstyrelsen och lotsverket» må i riksstaten uppföras såsom reservationsanslag, att af fyr- och båkmedlen direkt utgå, enahanda belopp som det, hvar till inkomstitemen »fyr- och båkmedel» för statsregleringsperioden beräknats uppgå, eller, med inberäkning af de i anslaget ingående friheter och ersättningar, 1,200,409 kronor, och således 100,000 kronor högre belopp än det i nu gällande riksstat upptagna, med Kongl. Maj:t fortfarande förbehållen rätt såväl att i staterna vidtaga de jemkningar, hvilka kunna blifva af inträffade omständigheter påkallade, som ock att för det med anslaget afsedda ändamål använda det öfverskott, som å inkomsterna kan uppstå, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen — med afslag å Kongl. Maj:ts framställning om godkännande af *ej mindre* de af Kongl. Maj:t framlagda stater för Lotsstyrelsen och lotsverket jemte angifna vilkor för åtnjutande af de i staterna uppförda aflöningar, *än äfven* de utaf Kongl. Maj:t föreslagna grunder för pensionering af personalen vid Lotsstyrelsen samt befälet och underbefälet vid lotsverket samt angående sättet för bestridande af såväl fyllnadspensionerna för desse löntagare som äfven pensionerna till gemenskapen vid lotsverket — beslutit att för »Lotsstyrelsen och lotsverket» måtte i riksstaten upp-

Gemensamma omröstningar.
(Forts.)

föras såsom reservationsanslag, att af fyr- och båkmedlen direkt utgå, enahanda belopp som det, hvartill inkomstiteln »fyr- och båkmedel» för statsregleringsperioden beräknats uppgå, eller, med inberäkning af de i anslaget ingående friheter och ersättningar, 1,200,409 kronor, och således 100,000 kronor högre belopp än det i nu gällande riksstat upptagna, med Kongl. Maj:t fortfarande förbehållen rätt att för det med anslaget afsedda ändamål använda det öfverskott, som å inkomsterna kan uppstå.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning, och utföll omröstningen med 57 Ja och 141 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 77 Ja och 48 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	57 Ja och 141 Nej,
sammanräkningen visar	134 Ja och 189 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

4:de omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 26, mom. a.)

Den, som vill att Riksdagen må medgifva, att aflöningsbelopp, som blifvit eller blifva tillgängliga i följd af de utaf Kongl. Maj:t beslutade indragningar af fögderi- och länsmanstjenster inom Vestmanlands och Gotlands län, må i mån af tillgång och behof få användas för inrättande af, bland annat, en kronofogde- och en härads-skrifvarettjenst i Vermlands län, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förslag om användande af förenämnda aflöningsbelopp för inrättande af sistberörda tjenster icke vunnit Riksdagen bifall.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning och utföll omröstningen med 62 Ja och 128 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 97 Ja och 27 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

Gemensamma omröstningar.
(Forts.)

röster eller..... 62 Ja och 128 Nej,
sammanräkningen visar 159 Ja och 155 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

5:te omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 28, mom. b.)

Den, som vill, att Riksdagen må medgifva, att aflöningsbelopp, som blifvit eller blifva tillgängliga i följd af de utaf Kongl. Maj:t beslutade indragningar af fögderi- och länsmanstjenster inom Vestmanlands och Gotlands län, må i mån af tillgång och behof få användas för inrättande af, bland annat, två länsmanstjenster inom Blekinge län, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har förslaget om användande af förenämnda aflöningsbelopp för inrättande af två länsmanstjenster inom Blekinge län icke vunnit Riksdagens bifall.

Sedan voteringsseglarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu seglarnes öppnande och uppräknings, och utföll omröstningen med 29 Ja och 160 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 90 Ja och 31 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller..... 29 Ja och 160 Nej,
sammanräkningen visar 119 Ja och 191 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Gemensamma omröstningar.
(Forts.)

6:te omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 28, mom. e).

Den, som vill, att Riksdagen må medgifva, att aflöningsbelopp, som blifvit eller blifva tillgängliga i följd af de utaf Kongl. Maj:t beslutade indragningar af fögderi- och länsmanstjenster inom Vestmanlands och Gotlands län, må i mån af tillgång och behof få användas för inrättande af, bland annat, ytterligare en länsmantjenst inom Elfsborgs län, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förslag om användande af förenämnda aflöningsbelopp för inrättande af ytterligare en länsmanstjenst inom Elfsborgs län icke vunnit Riksdagens bifall.

Sedan voteringsседlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsседlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 43 Ja och 151 Nej.

Den omröstning öfver öfvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 80 Ja och 36 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller.....	43 Ja och 151 Nej,
sammanräkningen visar	123 Ja och 187 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

§ 3.

Föredrogs och hänvisades till Bevillnings-Utskottet Herr *E. G. Boströms* på Kammarens bord hvilande motion, N:o 119, angående tillägg till Kongl. Maj:ts proposition N:o 32, med förslag till ny tulltaxa.

§ 4.

Föredrogs och bordlades för andra gången Lag-Utskottets Utåtande N:o 28, i anledning af Riksdagen Justitieombudsmans hemställan om tillägg till 23 kap. strafflagen.

§ 5.

Till behandling förekom Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 5, angående hvitbetssockertillverkningsafgiften.

Utskottet hade i detta betänkande utlåtit sig öfver ledamoten af Första Kammaren Herr *Jöns Pehrsson*s motion N:o 33 samt ledamöterna af Andra Kammaren Herrar *Lasse Jönsson*s och *Ola Andersson*s i Burlöf motioner N:is 38 och 79; varande i dessa motioner föreslaget:

af Herr *Jöns Pehrsson*: »att Riksdagen för sin del måtte besluta, att ingen förökning på den förut bestämda skatten för hvitbetssockertillverkningen får ega rum utöfver det belopp, som var gällande för sistlidet år 1881»;

af Herr *Lasse Jönsson*: »1:o) att den beskattning, som är ålagd den inom landet varande hvitbetssockertillverkningen vid den fabrik, som nu är i verksamhet, måtte, utan någon förhöjning, fortfarande som under de sex sistförflutna åren utgå med två femtedelar af den för hvarje år bestämda tullsats å utländskt råsocker af mörkare färg än N:o 18 af den i världshandeln gällande holländska standard; 2:o) att de fabriker, som härefter börja denna fabriksrörelse och äro belägna på öfver två mils afstånd från en i gång varande eller under de senaste fem åren nedlagd fabrik, måtte vardas befriade från all sådan beskattning under de fem första åren af sin verksamhet, och att derefter denna beskattning under fem år må utgå med endast en femtedel och sedan lika med äldre fabriker, och 3:o) att de fabriker som under de senaste tio åren bedrivit hvitbetssockertillverkning, men under de senaste fem åren varit nedlagda, må under fem år från fabriken igångsättande erlägga beskattning med en femtedel och derefter skatta lika med andra i gång varande fabriker»; samt

af Herr *Ola Andersson*: »att, med upphäfvande af hvad i äldre stadganden häremot strider, Riksdagen må besluta dels någon frifrihetstid för nya fabriker och dels att skatten på hvitbetssockertillverkningen från och med den 1 Juli innevarande år skall utgå med hälften af gällande införseltull å råsocker, efter den beräkning, som i öfrigt nu är gällande.»

I anledning af hvad sålunda blifvit föreslaget, hade Utskottet i *punkten 1* gjort den hemställan, att Riksdagen, med återkallande af 1869 års Riksdags beslut i denna del, måtte besluta:

»att afgiften å tillverkningen af hvitbetssocker inom landet skall från och med den 1 Juli 1882 till den 1 Juli 1887 utgöra fem tiondedelar, från och med den 1 Juli 1887 till den 1 Juli 1892 sex tiondedelar, från och med den 1 Juli 1892 till den 1 Juli 1897 sju tiondedelar och från och med den 1 Juli 1897 åtta tiondedelar af den vid

Angående
hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften.

Angående
hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften.
(Forts.)

dessas tider gällande tullsats å utlångskt råsocker af mörkare färg än N:o 18 af den i verldshandeln antagna holländska standard.»

Enligt anteckning å betänkanudet, vore reservationer mot det samma inom Utskottet anmälda dels af Herrar *Bennich* och *Wærn*, dels af Herr *Hedlund*, dels af Herr *E. G. Boström*, dels ock slutligen af Herr *C. A. Jönsson*.

Efter uppläsning af Utskottets ofvan införda hemställan yttrade

Herr Lasse Jönsson: Jag har väckt motion i denna fråga, emedan jag ansåg att, om beskattningen på hvitbetssockerindustrien skulle höjas i enlighet med 1869 års Riksdags beslut, hade det varit detsamma som total undergång för hela denna industri.

Jag hade tänkt mig att genom bibehållande af den nuvarande beskattningen jemte beviljandet af några frihetsår för nyanlagda fabriker, skulle denna industri småningom kunna tillväxa till en för landet nyttig näring. Nu har Utskottet afstyrkt min motion och i stället föreslagit något annat, visserligen mindre betungande än hvad som föreskrefs 1869, men som enligt min tanke dock betydligt hämmar denna industri.

Sedan jag nu erfarit att Utskottets betänkande redan vunnit Första Kammararens bifall, vill jag ändra mitt förslag på det sätt, att jag frånträder mitt yrkande om frihetsår, men vidhåller mitt yrkande i första punkten af motionen, att den skatt som nu drabbar hvitbetssockertillverkningen måtte utan någon förhöjning fortfarande bibehållas. Det är visserligen ganska ringa förhoppning ändå, att några nya fabriker vid sådant förhållande skola uppstå, men det är då åtminstone icke alldeles hopplöst, men om den förhöjning Bevillnings-Utskottet föreslagit kommer till stånd, är det ganska troligt att, med den hotelse som kommer att hvila öfver alla nya hvitbetssockerfabriker, det blir svårt att finna några kapitalister, som vilja nedlägga sina penningar i en sådan industri, der de hotas med en ökad beskattning, redan innan fabrikerne blifva i ordning.

Det är nemligen icke med denna industri såsom med andra att, så snart fabrikerne blifvit färdiga, tillverkningen genast kan taga sin början, utan denna beror på en mängd andra omständigheter. Dertill fordras först och främst att folket kan lära sig att odla hvitbetor, och detta kan dröja ganska länge. Hvitbetsodlingen är icke alldeles ny hos oss. Den har nu i ungefär 50 år drifvits i Sverige, men då man tänker på huru svårt det var att införa potatisodlingen i vårt land, kan man förstå att det kan blifva samma förhållande med hvitbetsodlingen. Numera kan enhvar odla potatis, och det anses icke vidare alls vara förknippadt med svårigheter, men det dröjde likväl öfver 100 år, innan odlingen deraf blef allmän i landet. På samma sätt är med odlingen af hvitbetan, hvilken växt för öfrigt icke slår så väl till som potatisen. Det kommer nog att blifva svårt att få hvitbetsodlingen mera spridd än nu är fallet, och så har det alltid varit fallet vid införandet af något nytt här i Sverige. Bevillnings-Utskottet har dessutom gjort denna fråga till en uteslu-

tande skånsk fråga. Utskottet har beräknat, dels att det icke skulle löna sig att odla hvitbetan annorstädes än i Skåne, och dels att den minskade statsinkomsten af sockertullen uteslutande skulle komma de skånska fabrikena till godo.

Det är dessa Utskottets yttranden, som jag vill taga mig friheten att något emotsäga; ty, äfven sedan beskattningen af hvitbetssockertillverkningen år 1873 börjades, hafva fabriker från andra delar af vårt land varit i gång och följaktligen kommit i åtnjutande af samma fördelar som de skånska. Jag vet särskildt två sådana i Östergötland och en i Halland.

Att denna tillverkning icke skulle löna sig annorstädes än i Skåne håller sålunda icke streck. Annu mindre håller det streck att, om nya fabriker uppstå; det endast vore Skåne som deraf skulle skörda vinsten, och för att icke någon möjligen skall kunna tro att jag vid motionens aflemnande haft några enskilda biasigter, vill jag upplysa, att jag hvarken eger eller någonsin kommer att ega något sockerbruk i närheten, och att, om mitt förslag vunno bifall, hvarken jag eller mina kommittenter komme att deraf hafva någon personlig fördel. Sjelf har jag aldrig med min fot varit i ett sockerbruk och känner sålunda icke heller närmare till tillverknings sättet, utan det är endast sakens allmänna natur, som förmått mig att framkomma med min motion; ty om denna industri får tillfälle att utveckla sig, kan den i en framtid, derom är jag öfvertygad, komma att verka mycket godt.

Vi kunna i det afseendet hemta exempel från andra länder. I Tyskland har denna fabrikation tagit en sådan fart, att der numera tillverkas allt det socker landet behöfver.

Det gick trögt der också i början, ehuru fabrikanterne erhöilo nära fyrtio frihetsår, men nu har, som sagdt, denna industri blomstrat upp så, att den är landets största näring. Endast skatten å hvitbetssockertillverkningen lennar statskassan 50 millioner mark årligen. Kunde man blott lugna sig litet, så att denna näring först fick utveckla sig, är det naturligt att den äfven här framdeles kunde blifva en god inkomstkälla.

Vidare har Utskottet talat om att det omöjligt ginge an att odla hvitbetor annorstädes än i Skåne och de i öfrigt i klimatiskt hänseende mest gynnade delarne af landet.

Jag har likväl i Landbruksakademiens tidskrift 1866 sett, att vid Ottenby kungsgård på Öland skördades år 1866 408 centner sockerbetor pr tunnland. Der gjordes försök på två tunnland. Afven i trakten omkring Stockholm anställdes år 1868 och följande år af 25 personer försök att odla hvitbetor.

Af dessa 25 personer erhöilo sex 222—284 centner pr tunnland, fyra 338—378,20, fyra 401—429, fem 506—553, två 648—671, två 701—721 centner pr tunnland, och en ända till 801 centner pr tunnland, hvilket är något alldeles oerhördt. Medeltalet utgjorde 448,67 centner pr tunnland, hvilket är ett mycket godt förhållande.

I Tyskland är medeltalet 372—446 centner per svenskt tunnland, men under ogynnsamma år faller medeltalet vida derunder, så att det t. ex. år 1867 uppgick till endast 207—248 centner per tunnland.

*Angående
hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften.*
(Forts.)

Angående
hvitbets-
socker-
tillverknings-
afgiften.
(Forts.)

Nu säger man, att, äfven om sockerbetor *kunna* odlas, det dock icke är lämpligt i de öfre delarne af vårt land, emedan de icke der hafva den sockerhalt, som de betor, hvilka odlas i landets mera gynsamt belägna delar. Derom talar dock Landbruksakademiens tidskrift något helt annat. År 1869 undersöktes på Landbruksakademiens laboratorium af Professor Bergstrand 180 prof af sockerbetor, odlade i olika delar af Sverige från Skåne ända upp till Hedemora och Östersund, deraf 60 från Stockholmstrakten, 17 från Vestergötland, Halland och Bohuslän, 11 från Kalmartrakten och Öland, 8 från Upland, 7 från Östergötland, 7 från Vestmanland o. s. v. Sockerhalten visade sig härvid vara underhållig endast i 17 prof, af medelgod beskaffenhet i 91 och af utmärkt god beskaffenhet i 36 prof. Betorna från Kungsholmen, Bergianska trädgården och Bellevue vid Stockholm visade i medeltal en sockerhalt af öfver 13 procent; likaså betorna från Gotland och Vadstena, dock gingo några prof vida högre. Hos Herr Skoglund i Brännkyrka höllo betorna 14,41 procent sockerhalt och hos Herr O. Almgren på Hammarby (båda dessa ställen i Stockholms granskap) visade de skördade betorna 14,45 procent socker. Hos ett parti betor odlade på Nygård på Gotland var sockerhalten 16,39 procent och dernäst hos ett parti från Vadstena 16,29 procent. Detta står att läsa i Landbruksakademiens tidskrift för år 1869, och deraf synes ju att det icke är blott en enda provins, som är gynsam för betodlingen.

Om man emellertid skulle antaga detta påstående, och att sålunda den minskning i statsinkomster, hvarom Bevillnings-Utskottet talar, skulle helt och hållet komma en enda provins, nemligen Skåne, till godo, så håller likväl denna slutsats icke streck, ty på samma gång denna provins utvecklas och går framåt, förbättras ju landets ställning i det hela. Det är alldeles samma förhållande, som när vi t. ex. bevilja anslag till förbättring af vägar. Det är ju icke blott den provins, genom hvilken vägen går, som deraf har nytta, utan landet i sin helhet. Af en sjösänkning kan man visserligen säga att den enskilde har mest nytta, men äfven landet i sin helhet gagnas af ett sådant företag, ty ju mera som produceras i landet, desto större inkomster och fördelar för det allmänna.

Den odling och rörelse, som af hvitbetssockerfabrikationen härflyta, åstadkomma derjemte sysselsättning för ganska många arbetare. Sålunda sysselsattes år 1879 vid Arlöf ej mindre än 350 arbetare, åt hvilka under ett år utbetaltes arbetslöner till belopp af 92,000 kronor. Nu har denna fabrik sedermera utvidgats till dubbelt så stort omfång, och man kan sålunda antaga, att mellan åren 1879—1881 arbetarnes antal också betydligt ökats. Jag tror mig derföre kunna säga, att arbetslönnernas belopp numera uppgå till cirka 100,000 å 125,000 kronor.

Detta gäller dock endast sjelfva fabriken. Men derjemte kräver denna industri en stor mängd arbetare ute på fältet, som sysselsätta sig med betornas odling. Vid Alnarp beräknar man t. ex. arbetskostnaden till 44 kronor 50 öre per tunland, och då odlas der hvitbetor på 1,200 tunland jord, endast för Arlöfs fabrik. Denna arbetskostnad utgår för betornas sättning, ans, upptagning o. d. samt

utgår blott till legda arbetare, ty man använder till detta arbete hufvudsakligen legda personer, och den aflöning, man till dem utgifver, uppgår till omkring 53,000 kronor om året. Tillsammans med kostnaden för fabriksarbetet utgår således för verkställda arbeten den betydliga summan af öfver 150,000 kronor. Det är väl dock en verklig fördel för landet att de arbetare, som behöfva sysselsättning, kunna få sådan, när deras arbete behöfves. Deraf följa äfven inkomster för staten, ty desse arbetare konsumera ju brännvin, socker, kaffe, tobak och dylikt, så att staten derigenom får indirekta inkomster.

Äfven en annan sak vill jag beröra. Låt vara att det skulle kunna rubriceras såsom en skada för staten att den enskilde jordbrukaren får större nytta af sin jord genom betodling, så kan det väl ej vara annat än gagneligt för staten, om *densamma* eger jord, som frambringar betor, t. ex. om det ligger ett boställe i närheten af en sådan fabrik. Det visar sig med förhållandet på Alnarp, der en betydlig hvitbetsodling finnes.

Under debatten i Första Kammaren hörde jag en talare, som flera år deltagit i revisionen af Alnarps räkenskaper, yttra, att till en början var det mycket svårt att vid Alnarp få debet och kredit för jordbruket att gå i hop, och detta förhållande fortfor ända tills man odlade hvitbetor i större skala, då denna egendoms afkastning uppdrifvits till den höjd att den lemnat 14 $\frac{1}{2}$ tunna spanmål å tunnland å hela egendomen, något i vårt land nästan oerhördt; och detta, sade han, bevisar ju tillräckligt, huru denna odling bidrager att åt jorden gifva en ovanligt hög kultur. Huru jag än ser saken, kan jag icke finna annat än att det skulle lända hela landet till gagn, om denna näring här kunde slå rot och utveckla sig. Såsom frågan emellertid redan gestaltat sig, finner jag mig föranlåten frångå min första mening, som var att föreslå vissa frihetsår för hvarje hvitbetssockerfabrik, som kan komma att uppstå. Jag inskränker mig derföre nu till att yrka att den beskattning, som är ålagd den inom landet varande hvitbetssockertillverkningen, måtte, utan någon förhöjning, fortfarande, som under de sex sistförflutna åren, utgå med två femtedelar af den för hvarje år bestämda tullsats å utländskt råsocker af mörkare färg än N:o 18 af den i verldshandeln gällande holländska standard.

Herr Dickson: Sannolikt hade jag icke kommit att besvära Kammaren med något yttrande i denna fråga, om icke den föregående talaren uppträdde. Jag förutser nemligen, att Bevillnings-Utskottets hemställan, som redan vunnit Första Kammarens godkännande, äfven här kommer att bifallas. Men efter den föregående talarens anförande anser jag mig äfven oförhindrad att uppträda och yttra mig om frågan i dess allmänlighet, och jag får då säga, att jag anser hela denna hvitbetssockerodling i vårt land fotad på grunder, som ur nationalekonomisk synpunkt icke kunna godkännas, och, hvad jag anser betänkliligast af allt i denna fråga, det har visat sig ett vacklande i Riksdagens åsichter och en viss likgiltighet för att hålla Riksdagens beslut i helgd. Ty, mine Herrar, Riksdagens be-

Angående
hvitbets-
socker-
tillverknings-
afgiften.
(Forts.)

Angående
hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften.
(Forts.)

slut af år 1869 ändrades genom beslutet af år 1879; nu vill man, att icke heller detta skall hållas i helgd och, om Utskottets hemställan nu bifalles, hvem garanterar oss för att ens detta beslut kommer att efterlefas.

Lika med den föregående talaren är jag benägen att tro, att odlingen af hvitbetor skulle kunna blifva till stort gagn för vårt land. Han jemnförde den med potatisodlingen, som, äfven den, haft att kämpa med stora svårigheter, men dock sedermera vunnit en utveckling, som man från början svårligen kunnat tänka sig. Jag hoppas, att så äfven kommer att gå med hvitbetsodlingen, men jag vet dock icke, att potatisodlingen någonsin gynnats med så enorma premier, som man nu begär för hvitbetsodlingen. Om emellertid vi genom odlingen af hvitbetor en gång kunde komma derhän, att vi sjelfva inom landet tillverkade hela vårt behof af socker, så vore ju detta en stor fördel för landet. Men, mine Herrar, ni få icke glömma, att för närvarande hafva vi något, som kallas för sockertull. Socker-tullen är en konsumtionsskatt af 10 öre per skålpund socker, som vi åtagit oss, och den naturliga följderna af denna skatt är, att hvarje skålpund socker, som konsumeras här i landet, står oss 10 öre dyrare, än det skulle göra, om ingen tull funnes. En af Bevillnings-Utskottet uppställd tabell till jemförelse mellan de afgifter, som af den inhemska sockertillverkningen erläggas, och de belopp hvartill tullinkomsterna för motsvarande kvantiteter utländskt råsocker uppgå, utvisar att för det vid Arlöf år 1881 tillverkade socker erlades i skatt 106,000 kronor — jag tager här runda tal — men, då tullafgiften för motsvarande kvantitet uppgick 265,000 kronor, utgjorde statsverkets förlust på denna enda fabrik för ett år 159,000 kronor. Detta senare belopp kom då antingen fabrikanten eller betodlaren till godo; svårt torde vara att säga hvilkendera. Utskottet har här lemnat en ganska intressant och sakrik utredning af denna fråga; men då man läser denna väl genomförda utredning, kan man icke värja sig från det intrycket, att med sådana fakta för ögonen hade Utskottet äfven bort komma till ett helt annat slut, än hvartill det nu kommit. Här har i landet förut funnits fem hvitbetssockerfabriker; af dem hafva dock numera fyra upphört, så att endast en återstår, och det är då för denna enda fabrik man vill att staten fortfarande skall uppföra 159,000 kronor om året af den inkomst, den eljest kunde hafva af sin sockertull. Detta kan, enligt min tanke, icke vara öfverensstämmande med sunda nationalekonomiska principer. Och betraktar man saken närmare, så blir den vinst, sockerfabriken skördar på statsverkets bekostnad, ännu vida större än Utskottet här beräknat. Som herrarne torde veta, är nemligen i § 1 af den för sockerfabrikerna gällande ordningsstadga rendementet af betorna upptaget till 6 1/4 procent, d. v. s. en centner råa betor beräknas lemna ett utbyte af 6 1/4 skålpund socker. Nu gaf mig emellertid den föregående talaren en god handräckning, då han upplyste, att enligt Landtbruksakademins beräkning sockerhalten hos här i landet odlade hvitbetor utgör i medeltal 13 procent, ja stundom uppgår till mer än 16 procent. Sålunda: fabrikanten betalar skatt för ett rendement af 6 1/4 procent, men sockerhalten hos betorna är mer än dubbelt så hög.

Jag vet väl att, i följd af denna fabrikations art, icke hela sockerhalten i hvitbetorna kan utkomma i form af kristalliseradt socker, utan att en ganska stor procent utkommer såsom melass. Men äfven denna har stort värde och begagnas med fördel vid bränvinstillverkningen. Nu uppstår emellertid den frågan: hvem är det som har fördelen af den uppoffring, staten årligen gör af 159,000 kronor? Är det egaren af fabriken på Arlöf — numera den enda i sitt slag i Sverige — eller är det de i närheten boende hvitbetsodlarna — en sådan fabrik har nemligen sin begränsade terräng, derifrån råvaran hemtas. Då det emellertid för närvarande icke finnes mer än en sådan fabrik i Sverige, tyckes det mig vara klart, att fördelen för hvitbetsodlarna icke kan vara synnerligen stor. Annat skulle förhållandet sannolikt vara, om åtminstone två sådana fabriker funnos, emedan derigenom en konkurrens kunde ega rum. Men som det nu är, måste det blifva sockerbruksfabrikanten som bestämmer priset på hvitbetorna, och det torde väl också därför vara han, som i främsta rummet har fördel af de uppoffringar, staten gör på denna industrigen.

Den föregående talaren yttrade, att denna fråga icke skulle vara en uteslutande skånsk fråga, emedan det som vore fördelaktigt för Skåne äfven vore det för landet i dess helhet. Jag kan dock icke gilla detta resonement, ty, i likhet med eu af reservanterne mot Utskottets betänkande, finner jag det icke vara riktigt att, just då det gäller den provins inom landet, som är den mest gynnade både i klimatiska och öfriga naturförhållanden, staten skall, för att 1,200 tunnland inom denna provins må blifva väl odlade, af sina inkomster afstå, såsom reservanten uttryckt sig, mer än 100 kronor om året för hvar och ett af dessa tunnland. Och dessutom, hvem är det väl som egentligen måste göra denna uppoffring. Staten, säger man, men i sjelfva verket är det de mindre gynnade delarne af landet, som för närvarande få bidraga med en afgift af 6 $\frac{1}{4}$ öre på hvarje skålpund socker för att några hundra tunnland i Skåne skola blifva bättre odlade. Jag hemställer om detta kan anses stå i öfverensstämmelse med en sund nationalekonomi? Ingen skulle hellre än jag se att denna industrigen ginge framåt, så att vi sjelfva kunde tillverka vårt behof af socker. Men hvad jag dervid fordrar är att den beskattning, som svenska folket genom sockertullen åtagit sig för att dermed bestrida statsverkets utgifter, icke användes till upprätthållande af en särskild näring. En sund nationalekonomisk princip måste det ovilkorligen vara, och jag vågar framlägga det såsom ett axiom, att en näring, som icke kan bära sig utan konstlade medel, kan icke kallas en naturlig näring, och en näring, som fordrar så betydligt understöd, som den ifrågavarande, kan icke vara för landet fördelaktig, utan fastmera motsatsen.

Jag hade icke tänkt göra något yrkande, men då den förre talaren yrkat bifall till sin framställning i frågan, om än med någon modifikation, så tager jag mig friheten att yrka afslag å Utskottets betänkande, och att Riksdagens beslut år 1879 måtte fortfarande hållas i helgd. Ty sker icke detta, så finnes ingen säkerhet för att vi icke

*Angående
hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften.*
(Forts.)

Angående
hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften.
(Forts.)

vid hvarje återkommande riksdag blifva besvärade med nya framställningar i denna fråga.

Jag anhåller hos Herr Talmannen om proposition på detta mitt yrkande.

Friherre Fock: Bevillnings-Utskottet befinner sig i den på en gång lyckliga och olyckliga ställningen att stå midt emellan ytterligheterna. Å ena sidan har yrkats bibehållande af den närvarande låga beskattningen af hvitbetssockertillverkningen, och å andra sidan har yrkats afslag å hvarje modifikation i 1879 års beslut. Men jag hoppas att denna Utskottets ställning mer än något annat visar, att Utskottet sökt gå en medelväg, för att derigenom söka förena de olika åsigtterna.

Jag skall emellertid till en början med några ord påminna om lagstiftningens gång i detta ämne.

I slutet af 1860-talet började man allt mer och mer hoppas att inom Sverige en hvitbetssockerindustri skulle kunna uppstå, men man beförde att den skulle motverkas af otryggheten i beskattningshänseende. Med kännedom om att i andra länder, der sockerbeskattningen utgjorde ett väsentligt led i det finansiella systemet, hvitbetssockertillverkningen blifvit ålagd en ganska tung accis, förestälde man sig att farhågan för att så skulle komma att ega rum äfven hos oss hindrade denna industris uppkomst och utveckling.

Det var Riksdagen själf, som tog initiativet i denna fråga, det var Riksdagen som år 1869 beslöt, huru med beskattningen här skulle tillgå, ty Riksdagen beslöt då först och främst att fyra frihetsår skulle medgifvas, vidare att från och med den 1 Juli 1873 skatten under tre år skulle beräknas till en femtedel af gällande tullsats å råsocker af uppgifven beskaffenhet samt sedermera för hvar tredje år höjas med en femtedel, tills den stege till fyrafemtedelar af nämnda tullsats. Man förestälde sig, att härmed var frågan löst, att de, som ville anlägga fabriker för tillverkning af hvitbetssocker, hade fått trygghet för att någon strängare eller hastigare beskattningsåtgärd än den sålunda bestämda icke vore att befara. Med anledning häraf uppkom äfven omedelbart efter detta Riksdagens beslut inom hela landet en ganska liflig agitation för hvitbetsodlingen; odlingsförsök gjordes snart sagdt inom hela landet, från Ystad till Haparanda; hvitbetssocker skulle tillverkas i ofantliga kvantiteter, och landet skulle skörda stora fördelar af denna industri. Men det gick härvidlag som det vanligen går, när en stor sak skall frambringas under trycket af agitationens makt: man misslyckades!

Bevillnings-Utskottet, hvars talan jag nu ber att här få föra, har också erkänt, att den år 1869 beslutade beskattningsåtgärden möjligen i sin tillämpning var för hårdhänt. Men själfva grunden, själfva principen har Utskottet icke velat frångå; Utskottet har velat bibehålla principen af en successivt stigande beskattning, men föreslagit, att skatten skall stiga mindre hastigt och med mindre stora ökningar hvarje gång.

Sedan jag nu nämnt detta skall jag be att med några ord få bemöta den högt ärade motionären, som nyss hade ordet.

Jag vill då först och främst erinra, att i en sak skilja vi oss verkligen icke mycket från hvarandra. Han vill hafva skatten bestämd till $\frac{4}{10}$ och Utskottet till $\frac{5}{10}$ af tullsatsen å råsocker. Jag tviflar högeligen på att hela denna industris vara eller icke vara kan hänga på denna enda tiondedel, och det tror han säkerligen icke heller. Hvad nu först denna omständigheten beträffar, ber jag få erinra om, hvad Utskottet också i sitt betänkande framhållit, att äfven med denna förhöjning af skatten lemnas tillverkningen högre skydd än den egde före år 1879, då tullen å råsocker höjdes, till följd deraf att skyddet är så väsentligt beroende af storleken utaf denna tullsats. Att så är fallet kan man finna af den utredning Utskottet lemnat, och som jag icke vill försöka att med siffror återgifva. Men icke nog härmed. Då författningen skulle utgifvas, ville man tillämpa en s. k. produktionsbeskattning, d. v. s. att skatten skulle lämpas efter mängden af råsocker.

Men här möter den svårigheten, att man, för att få skatten bestämd, svårligen kan verkställa uppvägning af det tillverkade råsockret — det sker visserligen i Frankrike, men är förenadt med ytterst stora svårigheter — hvarför man grundat beskattningen på betorna, under antagande att de lemna ett visst utbyte af råsocker. Kongl. Maj:t hade i detta afscende, på grund af gjord undersökning och den utredning som blifvit lemnad af en för tillfället nedsatt komité, föreslagit, att detta utbyte skulle bestämmas till något öfver 7 procent. Dåvarande Bevillnings-Utskott ansåg emellertid, att man icke skulle antaga detta rendement så högt, utan beräkna utbytet något lägre, ty ju mindre utbyte antogs, dess mindre blef skatten. Utskottet föreslog derföre, att skatten skulle beräknas under förutsättning af att hvitbetorna lemnade ett utbyte af $6\frac{1}{4}$ procent råsocker; men Riksdagen var vaken äfven då, ty den föreskref att vid fabrikena skulle göras undersökning för utrönande af det utbyte som verkligen kunde erhållas, på det att, om så funnes lämpligt, kunna öka rendementssiffran. På grund af de undersökningar, som i anledning häraf blifvit gjorda, är jag i tillfälle att upplysa, att vid den skånska fabriken i Arlöf har, under de år beskattningen egt rum, utbytet i medeltal utgjort nära $7\frac{1}{2}$ procent, eller exakt 7,4 procent. Den har visserligen varierat något; den var lägst under kampanjen 1873—1874 eller $7\frac{1}{2}$ och högst under sista kampanjen eller omkring $7\frac{3}{4}$ procent.

Detta visar att äfven häruti en skattelindring och således ett ökad skydd är gifvet. Men det skulle nu — säger motionären — vara hotelsen om en ökad beskattning, som afskräckte från denna industris utveckling. Jag frågar: ligger icke denna hotelse mycket mera i motionärens förslag, att nu bestämma beskattningen å denna tillverkning till två femtedelar af den för hvarje år bestämda tullsats å utländskt råsocker af uppgifvet slag, för att sedan icke ifrågasätta vidare förhöjning? Kan man icke befara att det då skulle inträffa hvad som 1869 års Riksdags beslut afsåg att förekomma, nemligen ovissa och våldsamma beskattningsåtgärder. Om nemligen

Angående
hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften.
(Forts.)

Angående
hvitbets-
sockertill-
verknings-
avgiften.
(Forts.)

det ändamål skall vinnas, som man vill vinna, nemligen hvitbetssockerindustriens uppblomstring, och det då visar sig att dessa fabriker, drifna af mäktiga bolag, gå med stor vinst, hvilket, i parentes sagdt, redan är fallet med den enda fabrik som finnes, tro herrarne då icke att icke Riksdagen skall veta taga reda på en skattekälla, som, såsom denna, i sådant fall skulle betydligt inverka på statsverkets inkomster. Jag kan icke föreställa mig annat, än att den grundsats, som 1869 års Riksdag uttalade angående en successiv beskattning i detta hänseende, är den mest betryggande och lämpliga.

Motionären sade vidare, att Utskottet gjort frågan till en skånsk fråga. Nej, det har Utskottet icke gjort; den utredning af statsverkets minskade inkomster, som förekommer å sidan 6 i betänkandet, gäller visserligen blott de skånska fabrikena, och en dylik utredning skulle äfven kunna göras i afseende på de öfriga, ehuru denna senare skulle vara af en jemförelsevis liten betydelse. Men anledningen hvarföre frågan är en *skånsk* fråga, det är den, att, trots alla dessa undersökningar och trots uppgifterna ur Landtbruksakademiens tidskrift, hvitbetor icke kunna med fördel odlas i andra delar af landet, än i de sydligaste provinserna, och jag tror att det icke skall blifva svårt att öfvertyga herrarne derom. Man har här talat särskildt om den i trakten af Stockholm anlagda fabriken; ja bevars, en sådan har funnits, man odlade hvitbetor i trädgårdar och tobaksland m. m., men den anlagda fabriken somnade af ganska snart i brist på dugliga betor och innan någon beskattning ens kom i fråga. Den jord, som i vårt land skulle vara för ändamålet mest duglig näst den skånska, vore väl den, som förekommer på Östgötaslätten i trakten af Vadstena. Der anlades också en fabrik för hvitbetssockertillverkning, och denna fabrik har uppehållit sig längst, om jag undantager fabriken vid Arlöf.

Huru hafva nu förhållandena gestaltat sig vid den fabriken? Jo, första året afverkades der 81,000 centner betor, under det att den närbelägna fabriken vid Ljung afverkade 103,000 centner, jag anför här blott hundratal. Fabriken vid Ljung nedlades efter den 1:sta vinterkampanjen; den vid Vadstena fortsatte i 5 år till år 1878, då den slutade efter att under sista året hafva afverkat endast 25,000 centner betor, under det att fabriken vid Arlöf sista året afverkade 454,000 centner. Tro herrarne nu, att då, i den bördiga jorden omkring Vadstena, det icke varit möjligt att åstadkomma så mycket hvitbetor, som behöfdes för att kunna uppehålla en enda fabrik, detta skall vara möjligt på andra trakter, der jordmånen icke är så gymsam. Det är dessutom icke blott jordmånen, utan äfven och hufvudsakligen klimatet, som bestämmer hvitbetornas duglighet. Den, som odlat hvitbetor, känner väl att desamma afsätta sitt socker företrädesvis under sista delen af sommaren eller under höstmånaderna, och med hvarje dag, som den milda väderleken fortfar, bildas socker och *dugligt* socker. Det är detta som gör att södra Skåne har företräde, och jag afundas ej detta.

Socketbetsodlingen har, sade den ärade motionären, lemnat förvånande fördelaktiga resultat. Jag slutar då med den frågan: om denna

odling lemnat så förvånande resultat, bör den då ej kunna bära sig utan allt för betydliga uppostringar å statsverkets sida? — och jag för min del vill ändå vara med om en sådan uppmuntran inom måttliga gränser, ty jag skall acceptera detta Utskottets förslag, hvilket icke från början varit mitt — men som bereder hvitbetssockerindustrien ett skydd, som under de följande tio åren kommer att icke understiga halfva tullsatsen å råsocker. Detta blir nemligen förhållandet med afscende derå att rendementet i verkligheten är, såsom jag förut erinrat, så betydligt större än hvartill det i och för beskattningen beräknats.

Jag tror att ett så beskaffadt förmedlingsförslag, som det Utskottet här framlagt och hvilket icke går till ytterlighet i någon rigtning, men bibehåller den ståndspunkt, som Riksdagen förut in-tagit i frågan, är förtjent af Riksdagens och Kammarens bifall.

Herr Hedlund: Jag hade ämnat att afstå från ordet, då jag hörde den föregående talaren; men då Bevilnings-Utskottets ärade ordförande slöt sitt anförande, kom han till en slutsats, som gjorde det för mig omöjligt att vidhålla denna afsigt. Hans framställning — sakrik och intressant som alltid — gick tydligen derpå ut, att det är en öfverdrift af betänkligaste art när man, på sätt nu föreligger, vill upprätthålla den sockerfabrik i Skåne, hvilken är den enda som finnes, med den ofantliga förlust för statsverket, hvarom är fråga, eller tills vidare med 159,000 kronor om året, ett belopp, som naturligtvis kommer att tillväxa i den mån fabriken utvidgas. Af hela hans framställning frångick orimligheten af ett sådant system och han gaf goda skäl för den mening, jag antydte i min reservation, att denna uppostring verkligen gäller den skånska jorden. Nu kunde man hafva trott, att, efter sådana premisser, den ärade talaren skulle hafva kommit till helt annat resultat, eller att han åtminstone skulle hafva önskat inskränka den tid, under hvilken skatten skulle fortgå. Jag för min del hade inom Utskottet förenat mig med dem, som yrkade att perioderna af fem år för skattens höjande skulle inskränkas till tre år, hvilket vore i enlighet med det beslut, som Riksdagen fattade redan 1869 och som äfven fullföljdes 1879, då man behöll treårsperioderna. Nu är det emellertid ganska besynnerligt, att man, trots den erfarenhet man vunnit i detta ämne, velat utsträcka tidsperioderna till fem år, äfven när man nedsatt den skatteförhöjning, som skulle inträda hvart tredje år, från en femtedel till en tiondedel af tullen på råsocker. Man har således icke blott frångått föregående Riksdagens beslut rörande skattens siffror, utan ock utvidgat perioderna för denna svaga tillväxt från tre till fem år, och detta allt på de premisser, som den ärade talaren uppställt. Jag vill icke söka belysa denna fråga i dess allmänhet, ehuru det kanske vore nödvändigt, derföre att många af Kammarens nykomne ledamöter och kanske äfven en och annan af de äldre så ofta enskildt kommit till mig och gjort sådana frågor som: hvarföre skall man då beskatta *denna* näring framför andra; hvarföre skall detta svenska jordbruk, som kan vinna så mycket i förkofran genom hvit-

*Angående
hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften.*
(Forts.)

Angående
hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften.
(Forts.)

betsodling, icke få tillgodonjuta samma skattefrihet som rikets öfriga jord? Sjelfva dessa frågors beskaffenhet och den ärlighet, med hvilken de blifvit gjorda, innebär, att de frågande icke hafva klart för sig att här är fråga om en kolossal uppoffring för statsverket, och att denna ligger i förlusten af den statsinkomst, som statsverket förbehållit sig i och med sockertullen. Jag skulle vilja fråga dem: om här en ansökan föreläge från en sockerfabrik med kringliggande jordbruk om något tusental tunnland med begäran att statsverket skulle understödja denna fabrik med 100,000 eller 150,000 kronor årligen, måtte här skulle finnas en enda ointresserad röst, som skulle säga ja till den frågan? Om några yrkade, att Riksdagen borde bevilja 800,000 till 1,000,000 kronor åt några få sockerfabriker med 1,000 arbetare, så tror jag icke heller att vi skulle vilja lemna denna million en gång för alla, ännu mindre årligen, och ändå är det i verkligheten precis detsamma, om man lägger en indirekt skatt på folket, som om den utginge direkt från statsverket. Hvad hvitbetssockertillverkningen angår, bör detta vara ofantligt lätt att förstå, ty om en fabrikant tillverkar 1,000,000 skålpund, icke ökas svenska folkets förmåga att äta socker derigenom, och följaktligen minskas importen af främmande socker med samma million.

Men på denna minskning i importen förlorar staten, om det är råsocker, 100,000 kronor, och om det är raffineradt socker 140,000 kronor om året. Kan staten uppoffra den inkomsten för detta ändamål, det är frågan? För öfrigt har inom Utskottet af sakkunnige gjorts beräkningar, huruvida den enda existerande fabriken vid Arlöf skulle kunna tåla vid denna ändring i beskattningen. Man var allmänt öfverens om, att så vore fallet, och härutinnan är således motionären hyggligare mot fabrikanterna än de sjelfve, ty inom Utskottet fans en intressent i en dylik fabrik, hvilken förklarade, att fabrikationen skulle väl gå i land med den föreslagna skatten.

Här är dessutom en omständighet, som icke är tillräckligt beaktad, och som jag i Utskottet åtminstone icke hörde omnämnas, nemligen att i Danmark hvitbetssockertillverkningen lär draga i det närmaste samma skatt som tullen å importeradt socker. Den danska jorden är emellertid icke bättre än den skånska, likasom icke heller klimatet är fördelaktigare. I Tyskland veta vi, att skatten på hvitbetssockertillverkningen går nära upp mot tullen, och att härigenom de stora inkomster komma tyska statsverket till godo, hvarom motionären talade. Om det likväl nu stannade vid 150,000 kronor om året, vore derom mindre att säga, men jag kan icke fatta, huru detta är möjligt med en så kolossal uppmuntran från statsverkets sida. Då nemligen skånska jorden just genom hvitbetsodlingen förbättras, kommer summan väl icke att stanna vid 150,000 kronor, utan kanske inom ej så lång tid flerdubblas. Man har visserligen hört framställas, att just för denna jordens förbättring borde näringen uppmuntras. Jag vet dock icke, att svenska staten understött jordförbättringar annat än under svåra förhållanden, då fråga varit om odlingslån för att uppbuika mark. Men ingalunda hafva dessa lån gått till så högt belopp som 100 kronor för tunnlandet om året.

I valet mellan de båda alternativ, som här föreligga, nemligen antingen att binda oss för 15 år — man var här om dagen rädd att binda sig för tio år — eller motionärens förslag att tills vidare bibehålla den nuvarande beskattningen, måste jag för min del, med blick för de verkliga faror, som enligt det förra alternativet kunna för statsinkomsterna uppstå, rösta för motionärens förslag. Jag gör detta äfven af det skälet, att motionären inskränkt sin framställning till »den beskattning, som är ålagd den inom landet varande hvitbetssockertillverkningen vid den fabrik, som nu är i verksamhet». Nu har motionären strukit ut orden »vid den fabrik, som nu är i verksamhet», men då han likväl bibehållit uttrycket »den inom landet varande hvitbetssockertillverkningen», förstår jag icke skillnaden, ty mig veterligen finnes inom landet för närvarande ingen hvitbetssockertillverkning annat än vid Arlöf. Således blir det i själfva verket detsamma, om de nu af motionären strukna orden bibehållas eller icke. Jag tager, som sagdt, mycket hellre detta förslag, hvarigenom frågan nästa riksdag å nyo kan tagas under öfvervägande, än jag, om och blott moraliskt, binder Riksdagen för en längre framtid. Allra helst toge jag naturligtvis Herr Dicksons förslag att låta 1879 års beslut vara i helgd och fortgå på den en gång af Riksdagen beslutade vägen, utan afseende å att uppskof en gång förut beviljats. Jag gör det så mycket hellre, som treårsperiodbeskattningen beslöts med understöd af en hvitbetssockerfabrikant, Herr Tranehell, som då var ledamot af Bevillnings-Utskottet och väl måste anses känna denna affär. Om jag icke minnes orätt, var det han, som dikterade Utskottets beslut, och han har äfven nyligen framträdt i det offentliga med försvar för enahanda åsigt. Vid sådant förhållande tror jag att man med godt samvete kan kvarstå på den grund Riksdagen en gång antagit.

Jag är glad, att genom Utskottets betänkande och dess ordförändras framställning af frågan här i Kammaren man kommit till visshet om det faktum, som mången hittills icke velat erkänna, nemligen att fabrikerna vid Ljung, Vadstena, Stockholm och i Halland alldeles icke gingo under på grund af beskattning — såsom man vid flera tillfällen, icke utan förebråelse, yttrat till mig — utan sotdött af brist på hvitbetor. Det är angeläget att fasthålla detta, åtminstone för mig, som icke sällan fått mottaga klander för det initiativ jag tagit i frågan, hvori äfven låg förekommandet af sådana olyckshändelser, som sedan inträffat. Hade min vid 1867 års riksdag väckta motion ledt till någon påföljd, hade dermed också betydliga summor sparats till bättre ändamål, än de farliga experimenten med hvitbetsodling, som bragt förluster och ofärd öfver många.

Herr C. A. Jönsson: Som herrarne af betänkandet se, har jag reserverat mig mot det beslut, hvartill Utskottet kommit, och föreslagit bifall till första punkten af Herr Lasse Jönssons motion. Till stöd härför har jag haft icke allenast motionärens motiv utan äfven ett förslag, som kommit i första hand från Malmöhus läns hushållningssällskap.

*Angående
hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften.*
(Forts.)

Angående
hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften.
(Forts.)

Denna hushållningssällskapets framställning har blifvit tillstyrkt såväl af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Malmöhus län som af Landtbruksakademien. Kongl. Maj:t remitterade sedan frågan till Kommerskollegium, som afstyrkte bifall till den gjorda framställningen, troligen derföre, att Kongl. kollegium var mera praktiskt hemma i denna fråga än hushållningssällskapet i Malmöhus län och Landtbruksakademien! Jag kan åtminstone icke finna något annat skäl, ty detta är väl en fråga, hvares bedömande mer än andra beror snarare på praktisk erfarenhet än teoretiska kunskaper. Redan år 1873 satt jag såsom ledamot i Bevillnings-Utskottet och vi hade då icke annat att göra än ställa oss föregående Riksdagens beslut till efterrättelse. Men redan för tre år sedan frångick Riksdagen detta beslut, och jag tror med rätta. Ty jag anser, att om vi fortfarande skulle vidhållit 1869 års Riksdags beslut, hade troligen äfven den enda fabrik, som nu är i verksamhet, måst nedläggas. Det är väl sant, att en motionär ansett, att den fabrik, som nu är i gång, kan tåla en sådan beskattning, som den nuvarande, och denna åsigt har nog åtskilligt för sig, men lika säkert är att, i händelse 1869 års förslag nu trädde i verksamhet, denna fabrik icke skulle kunna existera. Men, mine Herrar, vi hafva i denna industri endast *en* fabrik, och huruvida Riksdagen kan anse det nyttigt, att en sådan fabrikation som denna helt och hållet nedlägges, lemnar jag till hvares och ens bedömande.

Med Herr Hedlund och ordföranden i Bevillnings-Utskottet var jag ense i den fråga, vi hade under diskussion sistlidne Onsdag och Torsdag, och mycket derföre att vi då redan haft 17 års praktisk erfarenhet i den frågan, nemligen handelstraktaten med Frankrike. Nu hafva vi haft 9 års erfarenhet i den fråga här i dag föreligger, och huru ställer sig denna? Jo, ifrån att hafva haft 5 eller 6 fabriker, hafva vi nu blott en enda. När man har ett så talande exempel för ögonen, frågar jag, om man fortfarande bör framgå på denna bana.

Jag tror icke att mycket behöfver sägas i denna fråga, ty jag är fullt förvissad om, att Första Kammarens beslut kommer att blifva Riksdagens, men jag har ändå velat uttala mina åsikter till protokollet i den förhoppning att vi, om icke förr, skola segra i en gemensam votering.

Jag yrkar bifall till Herr Lasse Jönssons motion i första punkten.

Herr Olof Jonsson: Den siste talaren slutade med att yrka bifall till Herr Lasse Jönssons motion, men jag vet icke, huruvida han yrkade bifall till motionen i sin helhet eller blott till någon del af densamma. Hans reservation talar endast om första punkten, men yrkandet gick ut, såsom mig tycktes, på motionen i sin helhet. Det gör dock ingenting till saken, det kan komma på ett ut, hvilketdera det var.

När jag deltagit i det beslut, hvartill Utskottet här kommit, bör jag kanske angifva några skäl för de omständigheter, som föranlett mig dertill. Jag delar fullkomligt Herr Hedlunds och ordförandens i Utskottet åsikter om det sunda eller icke sunda i principen att bi-

draga till utvecklingen, eller hvad man skall kalla det, af den enda för närvarande befintliga hvitbetssockerfabrik inom landet. Det skulle naturligtvis vara en nationalekonomisk förlust att höja skatten ända derhän, att äfven denna fabrik måste nedläggas, och det är derföre en gifven sak, att man måste gå tillväga med varsamhet. Att den förhöjning Utskottet här föreslagit är för stor, påstår motionären både i sin motion och nu nyligen äfven här i Kammaren, men jag tror att han har väl litet stöd för den åsigten, att äfven den minsta höjning i skatten skulle ruinera den ifrågakvarande fabriken. I Utskottet hafva vi deremot fått den trovärdiga uppgiften, att sista årets behållning utgjorde 112,000 kronor, och jag tror icke att jag tager miste, om jag vågar säga, att bokföringen vid denna fabrik, såsom vid alla fasta etablissement, går så till, att man först drager af kostnaderna samt ränta och amortering på anläggningskapitalet, och att den derefter öfverskjutande behållningen upptages såsom nettovinst. När förhöjningen af denna skatt med en femtedel icke skulle utgöra mer än 53,000 kronor, och det af Utskottets betänkande visar sig, att vinsten för det sista året skulle varit något större utom den indirekta vinst, som icke ingår i dessa siffror och som antagligen går upp till 20,000—30,000 kronor, torde ingen med fog kunna påstå, att det ligger någon fara i att höja skatten till det belopp Utskottet föreslagit.

Delade kunna deremot tankarne vara om hvilket som är klokast, antingen att successivt höja skatten med en tiondedel hvart femte år eller stanna vid fem tiondedelar och sedan låta det bero på framtiden, om en tillökning anses erforderlig. På den ståndpunkt jag intager i denna fråga, vore jag helst för denna senare åtgärd, om jag icke vore öfvertygad om, att den successiva beskattningen ingifver en större trygghet såväl för denna fabrik som för dem, som i en framtid möjligen kunna uppstå å trakter, der naturen lämpar sig för sådana anläggningar. Då jag derför tror, att Riksdagens beslut i denna fråga måste medföra en slags moralisk trygghet, så anser jag att ett bifall till hvad Utskottet här föreslagit skulle medföra stora fördelar för hvitbetssockertillverkningen.

Motionären anförde ett skäl, som för mig varit hufvudsakligen bestämmande. Vi hafva ofta inom denna Kammare, synnerligast vid behandling af frågor af anslags natur, fått höra framkastas, att ortintressena sökt göra sig gällande och att man icke fäst tillbörligt afseende vid hvad som för det allmänna vore klokast och nyttigast. Han sade, alldeles riktigt, att hvad som kommer en ort till godo äfven, fastän indirekt, är till fördel för det hela; och jag delar hans åsigt i detta fall. För att man nu genom ett beslut i denna fråga skulle få bort talet om lokalintressen, beslöt jag mig slutligen att rösta för det förslag, som Utskottet här framlagt. Motionären sjelf afstod från den delen af motionen, som handlar om frihethetsår för fabrikkatet, och jag hoppas att icke någon annan skall taga upp den frågan.

Några ytterligare skäl för den af Utskottet föreslagna åtgärden torde icke behöfva anföras, hvarför jag nu inskränker mig till att helt enkelt yrka bifall till Utskottets förslag.

*Angående
hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften.*
(Forts.)

Angående
hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften.
(Forts.)

Herr Anders Svensson i Lösen: Herr Talman! Då ett statsutskottsbetänkande här om dagen förevar till behandling i denna Kammare, och en af Utskottets ledamöter uppträdde mot detta betänkande utan att inom Utskottet hafva reserverat sig, fick han af en malmörepresentant, Herr Herslow, en ganska sträng upptuktelse därför, att han i Kammaren uppträdde mot Utskottets förslag utan att hafva låtit anteckna sig såsom reservant, ty, säger Herr Herslow Kammarens ledamöter hafva rättighet fördra att de, då de få ett utskottsbetänkande i sin hand, må kunna se hvilka af Utskottets ledamöter som äro för eller mot förslaget. Och jag delar fullkomligt denna åsigt. Då jag emellertid icke reserverat mig mot Bevillnings-Utskottets nu föreliggande betänkande och likväl ännar uppträda mot detsamma, så får jag till min ursäkt anföra, att jag af en särskild omständighet var hindrad att afgifva min reservation.

Beträffande frågans behandling inom Utskottet vill jag nämna, att afdelningen först efter en ganska lång öfverläggning, hvarunder stridiga åsichter sökte göra sig gällande, genom votering biträdde Herr Lasse Jönssons motion i den första punkten. Då frågan sedan förekom inom Utskottet, så yppades der en mängd olika meningar, ja, snart sagdt lika många som det är ledamöter i Utskottet. Och för att visa huru långt en och annan kunde gå i sina nationalekonomiska åsichter, vill jag nämna, att en af Utskottets ledamöter, som mycket skarpt bekämpade det nu föreliggande förslaget och motionärernes mening, yttrade bland annat: om vi nu ponera att denna industri skulle kunna utveckla sig ända derhän att hela vårt sockerbehof skulle kunna tillverkas inom landet, hvar i all världen skola vi då taga sockerskatten? Här hos oss vill man att denna industri skall hjälpa sig fram sjelf.

I de stora länderna deremot, i Tyskland till exempel, der hvitbetssockertillverkningen nått den utveckling, att produktionen motsvarar hela landets sockerbehof och lemnar stora summor i skatt till staten, der har man vid denna industris början beviljat ända till 20 frihetår för att få den i gång.

Min åsigt är den, att svenskt arbete, svensk industri och svensk näring böra på lämpligt sätt skyddas. Jag kan icke neka, att jag hyser denna gammalmodiga uppfattning och delar också här den af Herr Lasse Jönsson i motionen framställda mening, att skatten å hvitbetssockertillverkningen icke vidare må höjas, utan att tvärtom frihetsår borde åt densamma beviljas. Men då nu motionären sjelf afstått från sitt yrkande i denna del samt endast vidhållit första punkten i sin motion, ber jag att få instämma i förslaget, sådant det af honom blifvit modifieradt.

Häruti instämde Herr *E. G. Boström*.

Herr C. A. Larsson: Under min första riksdagsmannatid, då ännu ständsriksdagarne florerade, fans på kronobergsbänken en gammal riksdagsman vid namn Medin, hvilken gång efter annan väckte motion om att staten skulle utfästa ett honorarium såsom premium åt dem som anlade fabriker för hvitbetssockertillverkning, i anseende

till nyttan för fosterlandet af dylika företag. Hans förslag vann i bondeståndet lifliga sympatier, men kom i följd af de öfriga ståndens motstånd icke till utförande. När sedermera vid 1869 års riksdag förslag väcktes om en ny beskattning på sådana fabrikers tillverkning, hade jag till motståndare icke blott min vän Hedlund utan en som var sju resor värre än han, en som hette Murén från Gefle. Jag sökte då föreställa honom, att ett bibehållande af hvitbetssockeraccisen vore att söka rädda räntan, under det man helt och hållet förlorade kapitalet. Jag framhöll då i denna Kammare, att, om man t. ex. inom landet kunde till värde af de 24 millioner kronor, hvar till sockerimporten då uppginge, tillverka eget socker, så, äfven under antagande, att befintligheten af dessa hvitbetssockerfabriker förorsakade en minskning i våra tullinkomster af 4 millioner kronor, hade vi ändock en behållning af 20 millioner kronor i kapitalvärde af det inom landet tillverkade sockret. Är det nemligen tänkbart, att den svenska jorden kan frambringa så mycket hvitbetor, som erfordras för en så stor sockertillverkning, är det också gifvet, att inom landet skulle kunna tillverkas tillräckligt af denna vara för landets behof; och efter gjorda beräkningar skulle det icke åtgå mera än 2 procent af den redan nu odlade jorden i landet för att frambringa denna myckenhet. Jag tror för min del, att landet på sådant sätt skulle stå sig bättre än det gör! Låt vara ätt Skåne är den lämpligaste orten för en dylik odling; jag skall deröfver icke vara afundsjuk, ty så länge Skåne tillhör Sverige, så har hela landet nytta af den odling, som der bedrifves, lika väl som om denna odling försigginge i Norrland eller Östergötland eller hvar eljest inom landet som helst. Vi skulle i alla händelser vinna 20 millioner kronor, äfven om vi förlora 4 millioner i tullinkomster. Men jag frågar: hvilken näring kan väl uppblomstra, om man tager 50 procent af råvarans värde i accis? Jag vill t. ex. erinra derom, att en centner hvitbetor är värd en krona, och enligt 1869 års Riksdags beslut lades derpå en accis, motsvarande 50 öre per centner, d. v. s. femtio procent.

Äfven jag deltog från början uti att leverera hvitbetor till Ljungs fabrik. Men när denna accis pålades, sålde jag i stället mina hvitbetor till Ridderstads fru, som använde dem till utfodring af korna, och jag erhöll fortfarande i betalning för dem en krona per centner, under det fabriken vid Ljung deremot nedsatte priset till 80 öre.

Jag tror för min del, att Östergötlands jordmän är för hvitbetssockerodling rätt så passande som Skånes, fränsest naturligtvis det i Skåne rådande mildare klimatet, och i det fallet instämmer jag med den ärade ordföranden i Bevillnings-Utskottet, då han yttrade, att ju längre hvitbetorna kunna stå ute och växa på hösten, desto bättre blifva de. Men i trakten af Ljung är jorden så lerhemägd, att man på senhösten icke ens kan gå der fram, än mindre upptaga hvitbetorna, hvilka sålunda ofta få kvarstå eller ligga i stukor öfver vintern.

Anläggningarne vid Ljung kostade en och en half million. Dock åtgingo dertill icke svenska penningar, utan fabriken anlades med tyska spekulanter, hvilka väl hade på förhand hört sig för om ut-

*Angående
hvitbets-
sockertill-
verknings-
af giften.
(Forts.)*

Angående
hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften.
(Forts.)

sigterna för dylik tillverkning, så att de icke skulle fara i ogjordt väder. Men emellertid bar sig icke företaget, utan de fingo åka hem igen med maskiner och allt.

Jag hade, som sagdt, år 1869 en motståndare här i Kammaren vid namn Murén från Gefle. Han yttrade, bland annat, att om vi odlade hvete, skulle vi af denna odling draga så mycken inkomst, att vi kunde därför köpa socker i stället. Jag har dock gjort kalkyler, som utvisa, huru vansklig hveteodlingen är. I vår ort har åtminstone höstsädet af detta sädesslag under flera år slagit alldeles fel.

Jag anser således att det i allmänhet icke skulle slå bättre ut att odla hvete än hvitbetor, för såvidt icke kronan toge hälften i accis. Herrarne må icke tro att denna skatt drabbar fabrikena, utan den lägges på råvaran, då man väl icke kan tro att man tillverkar socker utan att förtjena något derpå. Det finnes visserligen fabriker i utlandet, som hafva så mycket jord, att de sjelfva kunna producera alla de hvitbetor, de för fabriken behöfva, men dertill fordras så ofantligt stor jordareal, att det icke hos oss på många ställen låter sig göra. Denna »kolossala uppoffring» skulle således reducera sig till att staten förtjenade 24 millioner och förlorade 4 millioner kronor. Om detta kan kallas en dålig affär, så har jag orätt.

En talare har sagt, att man borde bevilja ett anslag af 50,000 kronor för hvitbetsodlingens understödjande och uppmuntrande och jag anser för min del att det icke vore omöjligt att gå så långt. Hade Medin på sin tid fått råda, så hade staten då anslagit 150,000 kronor till uppmuntran af en så lönande industri, som hvitbetssockertillverkningen utan tvifvel är. Det har numera kommit derhän, att socker är en nödvändighetsvara, hvars förbrukning icke kommer att förminska, utan tvärtom att öka sig allt mer och mer. Det är icke heller samma förhållande med socker som med bränvin, ty i afseende på bränvinet kan det icke blifver annorlunda, än att konsumenterna måste betala skatt därför, hvilket icke alldeles blir förhållandet med socker. Ty om man icke på landsbygden får köpa socker för skäligt pris, kan man köpa det i Göteborg, dit varan i allmänhet först kommer direkt från utlandet, och derigenom undgår också konsumenten att behöfva betala den accis, som lägges på den inhemska sockertillverkningen. Det var nog sant, som Herr Hedlund nämnde, att de stora hvitbetssockerfabrikerna vid Ljung och Vadstena dogo sotdöden, men jag tror för min del att denna sotdöd icke kommit så snart, i händelse fabrikena varit fria från skatt, åtminstone tills det visat sig om de kunnat gifva någon behållning. Det går i allmänhet icke så lätt att uppdrifva en fabriksrörelse så att den gifver aktieegarne vinst; och min tro är att, om dessa fabriker fått vara i fred några år och utvecklat sig, skulle de icke hafva dött sotdöden, utan hvitbetssockerindustrin skulle hafva uppblomstrat så, att den t. o. m. kunnat tåla vid accis, om den till en början varit måttlig.

Jag hemställer därför att åtminstone denna Kammare måtte bifalla hvad Herr Lasse Jönsson i sin motion föreslagit, då jag icke kan finna att något vinnes genom ett bifall till Utskottets förslag.

Skulle emellertid Utskottets förslag här vinna seger, har icke heller någon olycka skett, då, såsom jag hört, Första Kammaren redan lärt hafva afslagit motionärens framställning och bifallit Utskottets förslag.

*Angående
hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften*
(Forts.)

Grefve Sparre: Jag begärde ordet i början af denna diskussion, då man ännu icke kommit längre, än att herrar frihandlare slogos inbördes. Den andre talaren i ordningen, min högt ärade vän på göteborgsbänken, förklarade att han måste afstyrka förslaget på grund af »nationalekonomiska principer». Jag har en gång här i Kammar-
aren hört den anmärkning, att nationalekonomerne kunna gå så långt i sina principer, att de liksom Saturnus äta upp sina egna barn; och jag nästan fruktar, att denne ärade talare är med sina s. k. nationalekonomiska principer i samma ställning. Den tredje talaren i ordningen försvarade också Utskottets utlåtande mot den andre talarens angrepp, och jag kan icke neka till att denna inbördes strid emellan männen af principer gjorde mig ett visst nöje. Det var mig ytterligare en uppbyggelse att höra ett par representanter på skånebänken, hvilka annars äro temligen ifriga frihandlare, just nu uppträda till »skyddande» af en näring, som finnes i deras ort. Detta gifver mig ingalunda någon anledning att tro, det de tala för egna intressen; nej bevars, det är naturligtvis blott för fosterlandets väl; men den anmärkningen tvingar sig dock på en, att hvar och en blir protektionist i afseende på de frågor som han känner riktigt till. Hvar och en, som finner att en industri behöfver skydd och att Manchesterpolitiken icke duger det allra minsta i vårt land, han tvingas att frånträda sin förra uppfattning och gifva sina nationalekonomiska principer på båten, ty han vill naturligtvis icke äta upp sina barn. En annan talare var en ärad representant från Göteborg, och det är han, som är pappa till hela denna tillställning af accis på hvitbetssockertillverknigen. Han är också, så långt jag minnes tillbaka, en ytterlig fiende till allt hvad svensk näring heter — nej, förlåt, jag tager tillbaka, icke till boktryckerinäringen. Så långt hade emellertid denna fråga avancerat, då jag begärde ordet. Sedan dess hafva flere yttrat hvad jag hade att säga, och jag kan nu vara helt kort. Jag vill blott säga att, då den förste talaren på göteborgsbänken yttrade, att det vore olyckligt om Riksdagen nu skulle taga tillbaka stadgandet af år 1869, hvilket skulle innebära ett vacklande från lagstifningens sida, som alltid borde undvikas, Bevillnings-Utskottets ordförande likväl erkänt, att man år 1869 var något »hårdhänt i beskattningen af hvitbetssockerindustrien». Men göteborgsrepresentanten ville att, oaktadt det sålunda erkändes att 1869 års beskattning var för sträng, vi dock skola hålla ut derför att det gälde en statsekonomisk princip. Sådant der »låter bra», men mig smakar det ej, det måste jag tillstå. Efter »noggranna undersökningar» af hvad staten förlorar på denna nedsatta accis eller som det också kallas detta »skydd», har man kommit till siffran 159,000 kronor. Jag får derom säga detsamma som härom dagen sades om traktaten, att denna beräkning är ganska osäker och då tycker jag att herrarne ej borde vara så nogräknade med statsinkomsten. Dess

Angående
hvitbets-
socker-till-
verknings-
avgiften.
(Forts.)

utom, mine Herrar, om dessa penningar stanna inom landet och jorden förbättras, så finnes en utväg att genom förhöjd bevillning taga igen förlusten.

För min del vill jag förklara, att om det också är sant att endast Skåne kan producera hvitbetor, hvilket jag dock hoppas skall visa sig ogrundadt, så missunnar jag ingalunda Skåne detta skydd. Jag tror likväl att denna odling skulle kunna med framgång ega rum äfven i andra landskap och har sjelf just sista året på en egendom i Upland gjort försök, som se ut att lyckas bra. Jag unnar emellertid gerna Skåne detta skydd, som från andra håll anses så förfärligt, och skulle önska att skåningarne, när vi komma till tulltaxan, af erkänsla ej äro alltför obilliga mot oss i andra provinser.

Jag anser således för min del, att motionärens förslag kan och bör bifallas, och skall nu endast be att få tillägga några ord i anledning deraf, att man sagt, att de fabriker för tillverkning af hvitbetssocker, hvilka sotdago, gjorde det derför att betorna ej innehöllo tillräckligt med socker. Jag känner åtskilliga personer, som sysselsatt sig med denna industri, och ber först och främst att få erinra, att, när man i ett land börjar en så beskaffad ny handtering, det helt naturligt inträffar att den ej *genast* blomstrar, utan det åtgår alltid någon tid, innan en sådan ny industri blir bofast i landet. Det bör således ej förundra någon, om en eller annan fabrik stupar. Ingen kan heller gerna undra på att äfven de, som gått många år, kunna stupa under vissa förhållanden och när de icke skötas väl. Nu tillkom dessutom här den omständighet, att en så beskaffad förbättring i sockerfabriks-industrien vid denna tid inträffade, att man genom bättre maskiner lyckades draga mera socker ur rören än förut. Härigenom ökades produktionen vid sockerfabrikerna i hela världen på 1860-talet, och det var då våra hvitbetssockerfabriker här anlades, hotade af den blifvande beskattningen. De buro sig knappast, ty erfarenhet i deras skötsel saknades. Det åtgår nemligen flera år, innan jorden blir tillräckligt beredd för att användas till odling af betor. Af dessa skäl hade denna industri i vårt land att kämpa mot stora svårigheter.

Jag har således anledning att tro att det icke var derför att sockerbetorna icke hade tillräcklig sockerhalt, ty Landbruksakademien kemist har upplyst att de hafva en ganska försvarlig sockerhalt. Jag tror icke, att derför att i början af denna industris utveckling några fabriker misslyckats, det är skäl att hota med en sådan skatt, och jag tror icke heller att det finnes något skäl att misströsta om att denna industri kan hos oss fatta fast fot, om man blott icke låter detta Damoklessvärd sväfva öfver dem, hvarmed de hota, dessa frihandlare, som frukta skydd, dessa nationalekonomer, som äta upp sina egna barn; ty om sådana principer skola tillämpas, då är det icke blott hvitbetssockerindustrin, utan industrien i allmänhet som blir misslynt och modfäld, och då kan den nog göra herrarne den tjensten att åstadkomma en stor import, men på det sätt, att den ena efter den andra näringen sjelfdör. Om man anser att ingen annan näring bör få lefva än den, som är »naturlig», och konsekvent fullföljer denna princip, så blir väl ingen annan näring naturlig än den, som består i att jaga vildt i skogarne och hugga ned dem sedan,

när det icke finnes något vildt qvar. Följden af denna förskräckelse för skydd blir att näringsidkarne, som i sitt eget land sakna skydd, måste emigrera till ett annat land, der de kunna påräkna sådant skydd, nemligen till Amerika.

Jag hörde med mycket nöje den talare, som just från början motionerat om införande af denna accis, säga att han gjort det för att förebygga de olyckor, som sedermera inträffat; han ville förebygga att människor skulle våga sina penningar på hvitbetsodlingen och hvitbetsindustrin. Jag har eljest hört denne talare vid några tillfällen yttra, att hvar och en borde lemnas frihet att skydda sig sjelf, men denna gång har han emellertid åtagit sig förmynderskapet för hela det svenska folket och verkligen också lyckats — att dräpa barnet i lindan, ty det blef ingen sockerindustri af.

Det heter nu att det skulle vara för att bereda moralisk trygghet, som man skulle hafva en stegrad skatt, som så småningom höjdes, och för att göra denna trygghet riktigt komplett, så skulle skatten höjas, icke hvart *femte* utan hvart *tredje* år, och då skulle man slutligen ernå riktig trygghet, när skatten vuxit, så att näringen icke vidare kunde bära den. Det är väl således för att förekomma ytterligare olyckor, som samme talare föreslagit denna hastiga stegring i skatten, och jag är honom mycket tacksam för hans goda vilja och skall försöka ställa mig hans råd till efterrättelse.

Jag har redan talat för mycket och för mycket tröttat herrarne, men jag vill nämna, att jag tillåtit mig dessa anmärkningar därför att jag anser förslaget att gynna denna näring, liksom förhållandet skulle vara äfven med alla andra näringar, förtjent af uppmärksamhet, och jag för min del icke kan tro att näringsidkarne kunna få någon större trygghet därför att de hotas af en skatt, och detta så mycket mera som vederbörande näringsidkare och Malmöhus läns hushållningssällskap förklarar, att de icke kunna bära den de redan hafva.

Jag vill därför anhålla om proposition å Herr Lasse Jönssons motion sådan den är. Jag har hört att han sjelf afstått från densamma i dess helhet och blott yrkat bifall till en del deraf, och för den händelse jag icke skulle få någon mera med mig, så vill jag instämma med honom, men för närvarande yrkar jag, som sagdt, bifall till motionen i dess helhet. Emot bifall till motionen har i Bevillnings-Utskottets betänkande endast anförts ett enda skäl, nemligen att det skulle vara menligt för de fabriker, som redan finnas. Motionären har emellertid inskränkt sitt förslag om frihetsår till de fabriker, som äro belägna på mer än 2 mils afstånd från en äldre fabrik. En äldre i gång varande fabrik har emellertid, enligt min åsigt, i sin erfarenhet, de byggnader den har uppförda m. m. ett så stort försteg, att den gerna kan tåla att några frihetsår medgifvas en nyanlagd fabrik.

Jag anhåller därför om proposition på bifall till Herr Lasse Jönssons motion i dess helhet och förbehåller mig att, om under diskussionen ingen biträder mitt nu gjorda yrkande, få förändra detsamma på sätt jag förut nämnt.

*Angående
hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften.*
(Forts.)

*Angående
hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften.*

(Forts.)

Herr Lovén: Den, som har godt hjerta och öppen hand, kan lätt förledas till utgifter, som, ursprungligen afsedda att vara till gagn, slutligen kunna verka motsatsen. Så skall, befarar jag, förhållandet blifva, om man försöker framkalla fabriker på trakter, der de äro i saknad af de naturliga villkoren för sitt bestånd, företrädesvis med afseende på klimatiska och jordbruksförhållanden.

En talare på östgötabänken har påstått, att vi skulle förtjena 24 millioner kronor om året, derest hela vårt behof af socker kunde af inhemskt råmaterial produceras; och han gratulerade den som vågade försöket att bestrida denna hans kalkyl. Han som sjelf odlat hvitbetor vet nog, att dertill fordras god jord, om stor afkastning skall kunna väntas. Men hvar tager väl den afkastning vägen, som nu kommer från all den goda jord som dertför vore behöflig? Har den nu då intet värde!

Samme talare har sagt, att vi här i Sverige höra kunna tillverka socker lika väl som i Tyskland. Med anledning häraf ber jag få upplysa, att, enligt vederbörande kontrollörers uppgifter, i Tyskland afkomsten af hvitbetorna åren 1878—1879 i medeltal uppgick till 9,1 procent, hvaremot, på sätt vi nyss hört uppgifvas af den ärade ordföranden i Bevillnings-Utskottet, medelafkastningen af samma produkt på vår bördiga skånska jord under enahanda period endast belöpte sig till 7,4 procent. Vid sådant förhållande tror jag, att man, utan att derföre behöfva anses hysa någon afvoghet mot Skåne, med skäl kan ifrågasätta, huruvida icke hvitbetsodlingen verkligen är att betrakta såsom en företrädesvis skånsk fråga.

En talare — en, som vi alla veta, varm vän af våra näringars skydd — har tyckt, att man gerna kunde unna den lilla fabriken i Arlöf 109,000 kronor om året. Den uppbar dock i fjor 159,000 kronor, och dessutom är att märka, att utbytet beräknas efter 6 1/4 procent, då det i verkligheten utgjorde mer än 7 1/2 procent, hvarigenom skyddet faktiskt varit än högre.

Detta synes mig väl mycket begärtd.

För min del kan jag således, ehuru jag vet att jag utsätter mig för beskyllningen att hafva deltagit i »ett mord», icke annat än ansluta mig till Herr Hedlunds reservation.

Herr J. Rundbäck: Det är icke många år sedan som heta strider egde rum för borttagandet af all accis — ett förslag som enligt min mening också gick i den rätta riktningen. Nu hafva våra frihandlare emellertid börjat slå in på den gamla vägen genom att vilja lägga accis å hvitbetan, vare sig sjelfva odlingen eller sockerfabrikationen. Det förundrar mig verkligen, att de skarpsynta personer, som sitta i Bevillnings-Utskottet, icke äfven hafva uppfäckt flera beskattningsbara föremål, än hvitbetan, bland sådana alster som kunna odlas i Sverige. Här i landet odlas emellertid, enligt officiella handlingar, omkring 2 millioner skålpund tobaksblad och stjelk. Som vi veta utgör införseltullen å tobak 42 öre pr skålpund. Om nu nyssnämnda inom landet odlade tobaksquantitet belades med motsvarande skatt, så skulle detta utgöra den ganska be-

tydliga summan af 840,000 kronor, eller, om herrarne af gunst och nåd medgäfvé en beskattning motsvarande endast hälften af tobakstullen, af 420,000 kronor. Mest konsekvent vore det dock att beskatta tobaksodlingen lika högt som tobaksinförseln, ty då kunde man blifva af med all tobaksodling inom landet, derhän, som jag vill tro, i fall frihandlarna få fortfara, det väl ock i sinom tid skall gå. Nu mer tänker man icke på att uppmuntra och vidmakthålla våra näringar och vår industri, utan allt som produceras eller förädlas vill man beskatta för att fylla statskassan och sätta den i tillfälle att tillfredsställa de växande behofven. Med tillämpning af dessa nya grundsatser har man också lyckats att under de senaste åren uppdrifva tullintraderna från 12 å 14 millioner kronor till 28 å 30 millioner kronor årligen. Säg hvad man vill, så hemtas dock dessa penningar lika väl ur den fattiges som den rikes fickor.

Jag anser det emellertid högst orättvist att belägga hvitbetsodlingen med accis, under det att de flesta öfriga inhemska näringar äro fria. Hvarföre icke lägga accis å all än skyddad industri och å jordbruket? Jordbruket är visserligen genom de grundskatter, som hvila derå, redan medelbart belagdt med accis, men kanhända kommer denna i sinom tid att höjas i stället för att borttagas, helst som man påstår att exporten af jordbrukets alster öfverstiger importen deraf. Ett dylikt påstående saknar likväl all grund, ty om man sannanfattar *allt* hvad till landtmannaprodukter bör hänföras, så skall man finna, det importen deraf i verkligheten är större än exporten.

Då, enligt hvad jag nu antydt, således en medelbar accis redan hvilat på hvitbetsodlingen, hvarför då ytterligare beskatta den samma mer än andra jordbruksnäringar? Har man icke och bör man icke hafva rätt att odla hvilket slag af jordbruksalster man behagar, vare sig potatis, morötter eller hvitbetor å sin jord? Men väljer man olyckligtvis hvitbetan till föremål för sin odlingsverksamhet, så skall man derföre betala en ytterligare accis! Detta kan såsom sagdt, icke betecknas annat än såsom en orättvisa!

Nu säger man visserligen att det icke endast är hvitbetssockret som beskattas, utan den vid sockerfabrikationen erhållna melassen, som användes såsom råämne vid bränvinstillverkning. Men i så fall kommer bränvinstillverkningsindustrien att vidkännas en ytterligare beskattning. När det är fråga om att lägga ett öres tull å ett kilogram majs, så yttrar man stora farhågor derför, men man fruktar icke alls för att lägga många öres skatt å en centner melass, och det förmodligen derföre att melassen är en svensk vara.

Bevillnings-Utskottet har uppgjort en beräkning å de stora förluster, som statskassan lidit genom hvitbetssockertillverkningen, men Utskottet har icke beräknat de förluster, denna svenska industri gjort och hvilka förluster, åtminstone till en stor del, troligen tillkommit genom ifrågavarande beskattning. Utskottets ärade ordförande har sjelf uppgifvit att af 6 hvitbetssockerfabriker, som förut varit i gång, 5 afsonnat och blott en enda ännu fortfar. Huruvida dessa 5 fabriker saligen afsonnat, lennar jag derhän, ty utan tvifvel hafva de, som fått tillsätta sina penningar på dessa fabriker, befunnit sig i en ganska stor ångest. Skulle den talare från östgötabän-

Angående
Hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften.
(Forts.)

Angående
hvitbets-
socker till-
verknings-
afgiften.
(Forts.)

ken hafva rätt, som jag icke betviflar, att en hvitbetsfabrik i hans närhet kostar med uppsättning och tillbehör 1 1/2 million kronor; så och då 5 fabriker, som sagt, hafva afsonnat, hvilka troligen hvar för sig kostade lika mycket, så hafva öfver 7 millioner kronor sprungit på dessa fabriker. Det är ingen ringa förlust för den del af folket, som nedlagt sina penningar å fabrikerna; men det bryr man sig icke om. Det gör ingenting, blott statskassan får tillräckligt med penningar. Detta sätt att gå till väga påminner mycket om den bild, som gjordes af en talare i fjor, då han talade om en person, som beskådade ett vackert slott — jag tror det var Skokloster; han beundrade detta härliga slott, dess sjö och parker, men, sade han, tänk om man skulle taga bort slottet, sjön och parkerna, så skulle det icke blifva så vackert. Frihandlarne vilja hos oss taga bort odlingarne, fabrikerna och derefter skicka folket till Amerika. Men jag tror att i så fall landet icke kommer att framställa någon vacker tafla.

En föregående talare har påpekat en omständighet, som man icke kan nog mycket beakta. Han talade nemligen om uppfinningar och förbättrade arbetsmetoder m. m. Vi veta också att vår svenska jernindustri nu kämpar på lif och död, ty i utlandet kan man under närvarande tid med tillhjälp af kemiska hjälpmedel och förbättrade arbetsmetoder frambringa jern, som i godhet svarar mot det svenska. Sådana förhållanden måste menligt inverka på denna industri. En välsignelse hafva dock dessa uppfinningar och förbättrade arbetsmetoder med sig, den nemligen att de göra varorna billigare och lättare tillgängliga för folket.

Denna välgerning söker man dock här att välvisligen förekomma, ty om odlingen och fabrikationen skulle öka sig, vips är man framme och vill lägga accis och tull å varan, så att den skall fördyras och rörelsen med mindre fördel kunna bedrivas. Ingenting kan dock vara obarmhertigare än tull och accis å socker, ty visst är att af alla de näringsmedel, som menniskan behöfver, är sockret det förnämsta. Funnes det icke i såväl modersmjölken som i de flesta andra födoämnen, vi behöfva, skulle det i sanning icke vara mycket bevänt med oss, och ändå vill man beskatta, hårdt beskatta, denna förnödenhetsvara. Detta är kännetecknande för systemet.

Nu säger man att vår inhemska sockerfabrikation bör åsättas beskattning derföre, att den icke är någon naturlig näring, och man vill återgå till våra naturliga näringar. Men hvilka äro dessa näringar? Skola vi återgå till naturtillståndet, till jagt och fiske? Har icke England en högt uppdrifven industri, som icke är baserad på inhemska råämnen?

Det är dock denna industri som gjort England rikt och mäktigt. Det är den England har att tacka för att det eger en folkmängd $\frac{2}{3}$ större än hvad den kunde föda af landets egen jord. Är det då origtigt att gifva folket, arbetaren, arbete och bröd, efter som vi skola beskatta hvarje odling och industri, så att den må gå under. I sanning sköna tillställningar!

Hvad jag emellertid mest förundrat mig öfver, det var den naiva bekännelsen af en representant för Göteborg, Herr Hedlund, som

yttrade att det vore förskräckligt att vilja lägga band under 5 år på hvitbetssockertillverkningen. Deruti måste jag till alla delar instämma, men ledsamt var det att icke den uppfattningen vann anklang i Kammarén under Onsdagens och Torsdagens öfverläggningar, då man under 10 år bestämde tullen för vin och sidentyg m. m. Det var då en helt annan grundsats som gjorde sig gällande, nämligen att man skulle söka bereda större fasthet för handeln. Då kunde man lägga ett för 10 år gällande band på oss, trots detta stred emot grundlagen och sunda handelsprinciper, men nu är 5 år en alltför lång tid. Personer, hvilka på detta sätt kunna byta om grundsatser från ena dagen till den andra för att ej säga flera gånger dagligen, icke böra dessa få göra anspråk att vara statsmän, nej, icke ens män, och icke anstår det folkets representanter att lemna gehör åt sådana grundsatser.

Jag skall nu icke vidare upptaga Kammaréns tid, men jag får säga att jag finner detta framåtskridande i höjande af accis på hvitbetssockerindustrien vara ett tillbakagående.

Ehuru jag helst skulle önskat att det icke alls lades någon skatt på denna tillverkning, utan att odling och fabrikation af hvitbetssocker finge fritt utveckla sig, utan afseende på om tillverkarne förtjena något mera genom odling af hvitbetor än eljest — något som jag för öfrigt gerna unnar dem, vare sig de bo i Skåne eller i någon annan provins — vill jag dock, emedan jag förstär att en framställning om borttagandet af hela skatten icke kan vinna gehör, instämma med Herr Lasse Jönsson och anhålla om bifall till första punkten i hans motion.

Herr Dickson: Sedan jag sist hade ordet, har jag blifvit utsatt för ganska stora och svåra förebräelser från en ärad vän på elfsborgsbänken, som har anklagat mig för så många barnamord, att jag tror att jag är värre än salig konung Herodes sjelf. Jag vill dock icke upptaga Kammaréns tid med att bemöta hans anförande, ehuru det skall kunna lemna stoff till ganska många anmärkningar. Jag bryr mig icke derom, så mycket mindre som jag hört en ärad vän på göteborgsbänken begära ordet och jag öfverlemnar såväl Grefve Sparre som Herr Rundbäck till hans barmhertighet.

Orsaken, hvarföre jag begärde ordet, var den att jag fått höra, att ett simpelt afslag å Utskottets hemställan, såsom jag yrkat, skulle kunna innebära en tvetydighet, då man icke kunde veta, om icke ett sådant beslut kunde betyda en återgång till 1869 års bestämmelser och följden deraf alltså blifva att man från och med den 1 Juli år 1882 skulle, i stället för $\frac{3}{5}$ af gällande tullsats, komma att erlægga skatt motsvarande $\frac{4}{5}$ af denna tullsats. Jag har icke den uppfattningen, ty jag anser att Riksdagens beslut år 1879 blott var ett temporärt uppskof på tre år i tillämpningen af 1869 års författning; men för att emellertid förebygga all tvetydighet i detta afseende, ber jag att få formulera mitt yrkande sålunda: att afgiften å tillverkningen af hvitbetssocker inom landet skall från och med den 1 Juli 1882 till den 1 Juli 1885 utgöra $\frac{3}{5}$ delar och från den 1 Juli 1885 $\frac{4}{5}$ delar af den vid dessa tider gällande tullsats å utländskt

*Angående
hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften.*
(Forts.)

Angående råsocker af mörkare färg än N:o 18 af den i världshandeln antagna
hvitbets- Holländska standard.
sockertill-
verknings-
afgiften.

(Forts.) I anseende till den långt framskridna tiden, och då ytterligare åtskilliga ledamöter anmält sig att tala angående det förevarande ämnet, uppsköts den vidare öfverläggningen derom till kl. 7 e. m., då detta sammanträde komne att fortsättas; och åtskildes Kammarrens ledamöter kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.